

614

Hingemeisters...

278.

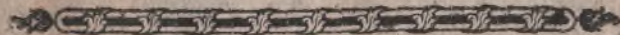
Ihfa Mahziba
Preeſch Latweeſcheem,

fabdâ

Wiſſe tohs buhs glabht, kaſ Uhdent
noſlibkuſchi, jeb ahtri nomirruſchi,

farakſita

no Oberſteutnant von Hingemeiſter,
Dſimts-Kunga no Druffumuiſchaſ.

Riga, 1790.

Druckta no Julius Conrad Daniel Müller.

Latvijas Vēstures
Institūta bibliotēka
№ 4581.

Sinnams ir, ka mušū Tešvū: Semnē
daudš Zilvekeem zaur Melainību un
Breesmību ta Dšihviba suhd, kas tomehr war-
retu glahbi tapt, kamehr pee winnean wehl ne
kahds Pūmms manams ir.

Kad to ikweens apdohmatu, tad daudš darbo-
rohs mahzitees, kas ar teem, kas us tahdu Bihst
kā mirruschi leekahs, darriht peenahkahs, un ko
tad ta Zilveku: Mihlestiba no ikkatra prassa,
I Jahn. Gr. 3, 18.

Es saprohtu zaur tahdeem Melainigeem:

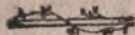
- 1) Zohs Uhdēni noslihfusχus,
- 2) Zohs, kas Duhmu: Zwaikā pamirruschi.
- 3) Zohs Nosallusχus,
- 4) Zohs, kas besprahtigi zaur karstu Uhdēni
jeb Brenkūse Glahdi nehmuschi,
- 5) Zohs, kas ar stipru Dsehreeni pahrpildi-
jusχees, un kā nomirruschi leekahs,
- 6) Zohs peepeschi mirrusχus, no Sibbing
aisnemtus, un tā prohjam,

Pee

LATVIJAS PSR ZINĀTĀBNĪBA
AKADĒMIJA
BIBLIOTĒKA
ZA FB
25996

Latvijas PSR
Zinātnes un materiāls kultūras
institūts

Peewiſſeem tahdeem Notiffumeem, eur ahtra Paliga waijaga, irr laikam tas Semneeks tas pirmas Leezineeks. Tadehl peenahlahs winnam fewiſchti tohs Padohmus mahziht, kas waija dſigi irr, to Dſihwibu tahdu Nelaimigu isglaht. Jo tas irr gan dſirdehts, ka Semneeki, laikam neſinnadami, tahdus Glahbschanaſ Padohmus bruhē, kas to Nahwi tam wahjam Zilwekam wehl wairak peedrihſina.

Tee ihſteni Glahbschanaſ Padohmi mums jo dahrgi tohp, kad mehs apdohmajam, ka lohti muhſu Sirds preezajahs, kad mehs apſunamees, ka mehs weenu Nelaimigu no Nahwes. Nihkles iſtahwuſchi, un to winna Naddeem un Draugeem atdewuſchi eſſam.

Pirma Fahrta, no teem, kas Uhdeni noſlikkuſchi.

1) Ja ſargahs, ka tee ne tohp tuhdaſin, kad tee no Uhdens nahk, krattiti jeb ſtipri kuſtinati; turpretti ja-gahda, ka tee jo drihſat jo labbak un pirmas winni nogehrti tappuſchi, tannis wiſſ-tuwakās Nahjās, eur Wehſſch un Walka win-nus ne aiſnemm, eenefſi tohp.

2) Sche winni wiſswairak ſehdu ja-nogehrti, eekſch ſilteem Palageem ja-eetinn un ar ſilditeem Willanes-Auteem jaberſe, fewiſchti pee Muggura,
pee

pee Rohlahm un Rahlahm, bet ta, ka ſkatts no ſcheem Lohzeleem tuhdaſin atkal ſilti apſegis tohp. Ta Galwa, tee Dennini (jeb Juhres) tas Kalks, Wakauſis un ta Sirds, Dohbe tanni Starpa ar ſiltu Rohku ja-berle.

3) Sche nu irr tas Brihdis, eur pehz tahm Sihmehm, kas pee ta nelaimiga Zilweka atroh-dahs, ja-pahrmele, kas ar winna us preekſchu jadarra; prohti, kad ta Meefa ne lohti usbleeſuſt un ta Galwa un tahs Dſihſlas uſpemp, tad tas irr par Sihmi, ka tas Zilweks wiſſai aiſgrahbſ (zitti fakka nonemts un nelauſchu palizzis) jeb ka winnam Sawilkſchana pee Meefas notikkuſi, kahda Buſchana ſilta Rahju-Sauteschana un Affins-Laiſchana waijaga, un wiſſas ſtipras un Brandwin-dabbigas Lectas naw jabruhke, ka mehr redſams, ka tee lehni Padohmi ne kahdu Labbumu darra. Ta Uhdereſ-jeb Affinslaiſchana warr tahda Buſchana wiſſ drihſati pee Kalla un pee tahs Dſihſlas notikt, kas aiſ Luſſim us Preezem eet. Turklaht arr tas Ettika-Twaiks lohti derrigs. Tikkai to pirmu pahreleku Karſtumu naw ja-peelaiſch; bet tas Ettikaſ appakſch weenu nahtnu Apſeggu, kas ka Steltis par to Zilweku iſplattihts, pamaſitam us karſteem Almineem ja-pillina, ka tas Twaiks no ta zaur wiſſeem Sweedru Zaurumineem tahs nogehrtas Meefas warr ſpeeſtees. Kad Wihna-Ettiki ne warr dabbuht, tad janemm ſtipru Allus-Ettiki. Tit-
kai

kai safargahs, kad tas Ettika Swaiks jau kahdu Dusstundi tai Meesai peelaists irr, ka ta Meesa ne artal safaldahs.

4) Ja ta Wehdera Uspemyschana tik stipra, ka Lisgrahbschana jeb Sarauschana nam man-nama, tad warr tuhda lin stiprakas Lectas bruh-feht, un to Galion, tahs Deminas, Pakausi un Sirds . Dohbi ar Salmjak, jeb ar Ehschku Naggu . Spiritu (to Meuschä dabbuht warr) jeb aridfan, kas tahds Spiritus truhft, ar sti-pru Brandewihnu, rikkai ar Kohku ween, bes Mitteschanas berseht.

5) Lai nu buht ka bijis, woi Sarauschana, woi Lisgrahbschana, jeb ne, tad tomehr irr waijadfigs to Meesu, kamehr ap to darbojahs, us labbu Pusji greeft, un tai tahdu Weetu doht, ka ta Galwa augstal gukl ne ka tahs Kahjas. Ta-lichd arri, kas nu wehl taps mahzihts, wiffaschli Wehra janemm un ja darra.

6) Kad nu pahr wiffahm Lectahm par to jagahda, ka tas Melainigs sawu dsihwu Siltibu pamasitam atdabbu, tad tas arri derrigs irr, ka ta Meesa stary diweem nokehrteem Zilwekeent likta tohp, kurri arr jolehtaki, bet weeglinam, ap-paksch Sirds . Dohbes winnu berseht un to pa-mastrahm kufftnaht warr, bes ka anksta Wehsma winnu aisenemm jeb aiskahr. Kad tas nu ne tik driht winnam palihdsetu, tad to Siltumu ja-woairo, papreeksch pee Kahjahm, kad karstas Ke-geles

geles walganäs Willanes, Autös eetihkas, jeb arri Kullites ar karstahm Smiltim, prete tahm liktas un Kalks, Galwa un Sirds Dohbe ar silteem Nukleem aplikti tohp.

7) Nu ja-luhlo, ka ar kahdu Spalwu jeb Swammi tahs Schnurgalas no Nahsim un tahs Sleekas no Nuttes noslauzih warr, un tad win-nam zaur abbejahm Nahsim weenā reise bet itt pamasitam Wehsma ja-eepubsch, pee ka ta Nutte faturrama un ta Nihkle druksu ja-peespeesch irr, lai ta Wehsma ne Pakruhti, bet Plauschös eet. Gan arri peenahktohs tad wairak smarshainu, garrainu un dsestru ne ka siltu Wehsnu tai Mee-fai eelaist; bet kad tanni Brihdi laitam Nihku Truhkums, un tahdas masas derrigas Plehschas newaid, tad tahda Spaidibā garri Pihpes kahrt janemm, zaur kurreem ta Dabbas Dwascha wai-ral dsiffinata tohp. Zaur teem pascheem Pihpes Rahteem irr lohri waijadfigs, ka Tabakka Duhmi no Pakkalas tam Zilwekam eepubsti tohp. To darroht tas Pawehders ar Kohku tik ilgi us augschu jaspeesch un jawelk, kamehr Dsihwibas Sihmes manniht warr.

8) Kad tas wiffnotal pirmā Stundā isdar-rihts irr, un Dsihwiba wehl ne grihb atgreeftes; tad lai tomehr Zerriba ne suhd, to Zilweku is-glahbt, tapehz ka daschkahrt, pehz festu ir diwi-padesmitu Stundu Darboschanas, wehl tas jew-rehts Labhums irr parahdijees.

9) Kad

9) Kad tas nu wisse wehl ne palihds, tad arri preekisch teem, kurreem tas Wehders lohri uspuhsts irr, stipraks Ettika-Twaiks, ka s. 3 mahzihts irr, ja taifa; Un kad tas ar weenu bersejoht irr padarrihts, tad wissa ta Meesa ar dauds un labbi silteem Pelneem ja apberr; tur klast nam ja mittahs berseht; to Apseggu ka Stelti arri ne buhs nonemt, bet ar Ettika-Twaiku ar weenu kuhpinahst.

10) Tik drihfska nu kahdas Dsihwibas Sihmes mamitas tohp, tad ar Cepuhshanu tahs Wehsmas no wirfus ja mittahs; turpretti wehl weegli ja berse un tee Tabaka-Duhmi ja cepuhsch, tahs Nahsis un tahs Smaggenes (jeb Smaks) ar to ruhkainu Spalwas Pussi ja kuttina, tas Kalks un tahs Juhris jeb Denini ar Salmjak-Spiritu, (to Muischa dabbuht warr, un kur Brandewihns ja peeletj klast) jeb arri ar tihru Brandewihnu, jafilda. Kad nu us tahdu Wihsst tahs Dsihwibas Sihmes wehl wairak parahdahs, tad Deewam par tahdu Glahbschanu ja pateiz, un tam Newesselam silts Dschreens, kahds irr silts Allus, Kimmeenu-Sulla, Pa-eglu-Teu-uhdens, u. t. p. jadohd.

Dhtrâ Kabrtâ.

No teem, kas Duhmôs jeb Twaikâ ka nomirruschi leekahs.

1) Tas Nelaimigs tudalin wehsa Weeta Janes, tahs Drebbes winnam flahbanas ja darra
un

un winnam ta Muggura un Sirds-Dohste weegli ja berse. Pahr wissahm Leetahm winnam tudalin silts Kahu-Uhdens jadohd un ta Sirds-Dohste ar siltu Brandewihnu ja berse.

2) Tad winnam Uffins (Uhdere) us Kohku jalaisch, un ja-luhko, ka winnam ar Neshcheem zaur Nutti wehsmu Plauschos un no Pakkalas Tabbaka-Duhmus cepuhst war; turklast arri ta Pasirds us augschu jaspeesch. Tad winnam ar stipru Smarschu dohdamas Leetas preekisch Nahsim jaturr, kahdas irr Salmjak-Spiritus, Mahrutki u. t. p. un kad Dsihwibas Sihmes tahdahs, tad winnam flahbs Dschreens jadohd.

3) Tas Ettiku-Twaiks arri pee tahdeem Namirruscheem warr Labbumu darriht; kamehr tee Almini kahrseti tohp, un wiss preekisch tahdas Kwehpeschanas gattaws irr, tad winneem ar Nutu, kas daschu Neisi labba Ettiki eemehrzechts tappis, Valigâ janahst, un zaur to siltu Dwascha eesch Nuttes ja cepuhsch.

Treshâ Kabrtâ.

No Nosalluscheem.

1) Nosalluschus rettaki warr glahbt, ne ka tohs, no kurreem jau runnahst irr, prohti, kad tee jau ilgi nosalluschchi gullejuschi, tapehz ka tee laikam ne ilgi pehz to, kad winni gahschahs, Nis-grahb.

grabbschanas. Wainâ mirst. Ja schi Wainâ wehl ne irr notiklusi, tad labbaka Padohma newaid, kâ winnus eeksch leddus, auksta Uhdent likt, un tohs pirmat ne siltakâ Wehsunâ nest, kâ tad, kad ta Galwa un tahs wahrigakas Weetas, tahs Meefas tik stipri ar Sneegu bersetas tappaschas, ka jan Dshwibas Sihmes mannamas.

2) Wet kant arri Nisgrabbschanas. Wainâ notiklusi, un tee ne ilgi nosalluschi, tad arri tã kã mahzihts ar winnam ja darra; un kad tas Augstums us tahdu Wihfi is tahs Meefas is wilkts, tad ar winneem tã ja darra, kã Dhra Kahrã 1. un 2. no teem, kas Twaikã pamirruschi, mahzihts irr.

3) Teem, kam tiklai Kofkas, Kajas jeb zitti Meefas. Lohzeekli nosalluschi, arridsan labbi Wehrã ja leek, ka tee pirmat siltã Istabã jeb pee Ugguns ne eet, kamehr tee zaur Semehrzeschanu to sasalluschu Lohzeeku eeksch leddus, auksta Uhdent jeb zaur Sneega. Berseschanu kahdu Juschanu tahdõs Lohzeeklõs noproht.

Zettortã Kahrã.

No teem, kas zaur Karstu Uhdent jeb Brenkuhsẽ Skahdi nehmuschi.

Zil Reises ne noteek, ka leeli Landis tik labb kã Behrni ne apdohmigi un kã bes Uzzim zaur Karstu Uhdent pee teem wis, dahrgakeem Meefas Lohzeekleem

Lohzeekleem Wainu dabbu; laikam tad Semneeki dohna, zaur Dsiffinaschanu ar aukstu Uhdent palihdohr, bet tas irr teescham tahds Padohms, kas to Nahwi peekubina, tã kã arr wis Dsistrums eeksch tahdas Wairas kaitigs irr. Un ja tas karsts Uhdent arri tohs dahrgakus Lohzeeklus ne aisneem; tad tomehr itgaddus dandõs atrohdahs, kas tahdã Notikumã atschgarni ahrsteti tohp, un par Krohpleem paleek; it to pee tik dandõ Semmes, Deedehreekeem un Kawentes, jeb Basuizas Nabbageem redsch warr.

1) Tas wisu labbaks Paligs, kas tadehl tahdeem Zilweekeem warr notikt, irr, ka tee tuh-dalin pehz tahs Melaimes, un kamehr tahs Drehbes wehl karstas un slapjas irr, tuwu pee masas Ugguns turreti, un teem Uffinis laistas tohp.

2) Kad tee nu pehz to, tik tuwu Uggunim peelikti tappusch, kã to wessels Zilweeks panest warr, tad teem tahs Drehbes no tahm wainigahm Weetahm wallinahm ja atraisa, bet tã ka ne dsestra Wehsma, nelle wehl wehsa Balka winneem peekluht warr; untad tee wehl tuwaki pee Ugguns jawirfina, un it stiprã Karstumã tik ilgi jaturr, kamehr itweena wessela Kofka us weenu jeb diwi Minutehm to pazoesst warretu. Kad nu tas Newessels us tahdu wihfi pee 10 libds 15 Minutehm, (tas irr gan drihs Weerendel Stundas) pee scha stiprã Karstuma bijis, nu tahs stipras Sahpes wairak us Notirpunu pahriwehrtuschahs;

schahs; tad tas par Sihmi, ka tas Ugguns to Karstumu no tahm eewainotahm Weetahm wißwairak iswilzis.

3) Tad tahdi Deweffeli ohtrâ Weerendel-Grundâ pamafitam no Ugguns ja-nonemm, bet tâ, kâ winni tomehr lohci filti paleek; un tad weena Salwe ja-taisa no Pantu (Dhlu) Dfel-tenuma ar Elji, jeb kauseteem silteem Abschu-Taukeem samaisita. Kad schi Salwe, kâ waisag, filta tai Wainai usfmehreta tappusi, tad Kullites ar karstahm Smilrim us tahm eewainotahm Weetahm ja-leek, kas tikka druszin ar Spiritu jeb Brandewihnu ja-apflappina. Ta Salwe un tahs Smilschu Kullites tik ilgi ja-turr wirsu, kamehr tahs Sahpes nostahjahs.

4) Kad nu Puhres mettuschahs un noprast warr, ka zaur tahm Püeschni raddisees, tad tai peeminnetai Salwei Terpentins ja-maisa klah, un ja wehl Breesmiba rahdahs, tad arri wehl weenu reißt Affinis ja-laisch un remdedams Pulweris jadohd, tapeh; ka tahdeem Wahjeem no ta Wahschu-Drudschâ, kas winneem tudalin peh; tahs Wainas peesittahs, tas wiß leelaks Gruh-tums ja-zeesch.

Peektâ Kahrtâ.

No teem, kas zaur stipru Dsehreemi,
kâ nomirruschi leekahs.

Tik leela un kaitiga, kâ ta Negantiba irr, kad prahrtigi Zilweki aientirst, kadehl Deews winnus

us Pasaules lizzis, probri sew un tohs Sawejus laimigus darriht: tik mas to tee apdohma, kas wairak stipra Dsehreema pee sew nemm, ne ka winnu Dabba panefs, un winneem par Cespeh-zinaschamu waijaga.

Tahdi Zilweki ne ween sew paschus par Lohpeem, ne ween sew un tohs Sawejus ne laimigus darra; bet arridsan daschkahrt eelsch Nahwes Breesmiba kriht, un tâ paschi wainigi tohp, kad winnu Dshwiba Bohja eet.

Bet lai nu buhru kâ buhdams, tad tomehr ta Zilweku Mihlestiba no ikkara eegribb, tahdeem Delaimigeem Paligâ nahkt, un tas noteek:

1) Kad teem tik driht, kâ ween warr buht, Affinis laistas tohp.

2) Tur klah Padohms ja-melle, ka winneem zaur Wemschanu Atweeglinaschanu warr mahdih; te nu peeder arr tahs Sahles, ko Wahziski Wemschanas Wihna-Ukmini, jeb tahs, ko Ipekatuana sau; (ko Wuischâ un Apteekê warr dabuht) jeb arri winneem remdens Uhdens un Sahls ja-ceedohd. Ta tas arr ne gribb palihd-seht, tad winneem glummi Dsehreemi, kahdi irr Alusu un Meeschu-Summa, un ja tahs newaid, falds Peens ja-eeleij.

—————
—————

Sestâ Kabrâ.

No teem, kas peepeschi mirst, no Sib-
bins aismemti u. t. p.

Tas irr preeksh Semneekem weena lohri
wajadssiga Mahziba: Ka teem wissus peepeschi
mirdamus, wissus kas nomiruschi atrasti tohp,
un pat tohs, kas no Sibbins aismemti, ne
buhš tudalin par mirruscheem turreht. Jo
daudskahrt irr tikkai weena eekschliga Sarau-
schana ta Waina, ka tahdi Zilweki pamirst,
dauds no teem warr gan us tahdu wihsli glahtri
rapt, kâ 1 un 2 Kabrâ no teem, kas
Twaikâ mirruschi, mahzihts tappis; un
tas jau irr daschkahrt redsehts, ka tahdi Zil-
weki pehz wairak, ne ka 24 Stundahn no
fawa Nahwes Weega usmohduschees. Tapat
tas arri teescham peenahkâhs, tohs jaun-
pedstammuschus nedsihwus Behrnus ne tu-
dalin par mirruscheem turreht, bet luhkoht,
ka tee zaur lehnu Beeseschannu pee tahm wah-
rigahn Weefas, Weetahn, zaur Wehsuna
Eepuschannu un zaur ffahbeem Twaikem
to Dsihwibu eeksch winneem atkal warr us-
mohdinaht.

*
**

Tas wissnotak lai nu ikweem aiskahw,
fawus Mirronus preeksh treschas Deenas pehz
winnu Nahwes aprakt jeb glabbahrt; tas lai

are

are Ikkareu peekohdina, weenumehr un labprahs
wissu isdibbinahht un darricht, zaur ko winsch
ahtri nomiruschus atkal warretu pamohdinaht.
Jo pee tahdeem ahtri nomiruscheem tahs Af-
finis no eekschenes tik drihs ne beidsahs tezzeh,
kâ eeksch teem ahrigeem Weefas Lohzjekleem,
un kirsch Zilweks ne labprahrt fawu Raddu
jeb Draugu pestitu? Ikkararn Saimneekam
tadeht peenahkâhs, labbu aschu Ertiki fawu
Schtâ turreht, zaur ko eeksch dauds gruhtham Sa-
willschanahn un Affins. Apstahschanahn ware
palihdseht, sewischli zaur Ertika Twaikem pee
apsegas Weefas, kas no Wehsinas isfargata
kluhst. Tapatt irr Salmjak Spiritus ikka-
râ Mahjasbuhschana lohri wajaga.

Kaut jel ikweens, kas scho dsird jeb lassa,
apdohtatu, ka nekahds labš Darbs bes Makfas
paleek, un ka ta Paliga, ko mehš zitteem zaur
Israuschannu no Behdahm parahdam, ir mums
itt lehti warr atlihdsinata kluhst.

